

Bijlage 3 Stimuleringsregeling gezond en veilig werken

Met de stimuleringsregeling Gezond en veilig werken¹ is de afgelopen jaren in samenwerking met Gezonde School ingezet op het vergroten van de kennis over gezond en veilig werken bij studenten in het mbo. Deze bijlage gaat in op de doelen, opzet, resultaten en de evaluatie van deze stimuleringsregeling.²

Doelen en opzet van de stimuleringsregeling

De stimuleringsregeling Gezond en veilig werken had drie doelen:

1. het structureel vergroten van de aandacht voor gezond en veilig werken binnen mbo-opleidingen,
2. mbo-studenten bewust maken van het belang van vitaal werknemerschap, en
3. het onderwerp fit, veilig en gezond werken integreren in de beroepspraktijkvorming.

In het mbo volgen studenten een praktijkgerichte beroepsopleiding, waarin ze direct worden voorbereid op de arbeidsmarkt en waarbij de beroepspraktijkvorming (beter bekend als 'stage') een belangrijk deel van de opleiding vormt. Door arbeidsomstandigheden als thema tijdens de opleiding te behandelen, kunnen studenten hun kennis over gezond en veilig werken tijdens de beroepspraktijkvorming toepassen en komen zij beter voorbereid op de arbeidsmarkt. Werkenden tot 25 jaar hebben immers een grotere kans op een arbeidsongeval dan oudere werknemers. Daarnaast heeft een arbeidsongeval bij jong werkenden vaker permanent letsel tot gevolg.³ Vanwege deze kwetsbare positie van jong werkenden en het belang van duurzame inzetbaarheid beoogde de stimuleringsregeling de aandacht hiervoor beter in het beroepsonderwijs te verankeren.

In 2022 is de stimuleringsregeling Gezond en veilig werken in het mbo gestart om ervoor te zorgen dat het keuzedeel Verdieping Blijvend Fit, Veilig en Gezond Werken (hierna: VBFVGW) op meer mbo-opleidingen wordt aangeboden en dat het onderwerp arbeidsomstandigheden structureel in het curriculum wordt opgenomen. De stimuleringsregeling is aan 107 mbo-locaties toegekend. Deze is besteed aan diverse opleidingen verdeeld over de tien leerprofielen, variërend van Haarverzorging, Meubelmaker en Management Assistent tot Mechatronica en Pedagogisch Medewerker. Met name mbo-opleidingen op niveau 3 en 4 hebben subsidie ontvangen. De stimuleringsregeling is in opdracht van SZW uitgevoerd door de MBO-raad via het programma Gezonde School.⁴

¹ Gezonde School, Stimuleringsregeling Gezond en Veilig Werken. Link: [Stimuleringsregeling Gezond en Veilig Werken | Gezonde School](#). Gezonde School is een programma waarmee een gezonde leefstijl op school wordt gepromoot. Er zijn verschillende Gezonde School-activiteiten rondom de sociale, lichamelijke en mentale gezondheid van leerlingen in het (speciaal) primair en voortgezet onderwijs en in het mbo. De stimuleringsregeling is uitgevoerd via het programma Gezonde School om zo aan te sluiten bij scholen met een intrinsieke motivatie op dit terrein. Mbo-opleidingen hoefden echter niet al met de Gezonde School-aanpak te werken om in aanmerking te komen voor een subsidie via de stimuleringsregeling. Het programma Gezonde School is een samenwerking tussen het RIVM, GGD GHOR Nederland, de MBO Raad, de PO-raad en de VO-raad. Het wordt gefinancierd door de ministeries VWS, OCW, SZW en LNV.

² Cf. Kamerstukken II 2023/24, 25883, nr. 482.

³ Het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk (hierna: EU-OSHA) stelt dat werkenden tot 25 jaar in het algemeen 1,5 tot 1,7 keer meer kans hebben op een arbeidsongeval in vergelijking tot werkenden ouder dan 25 jaar. Bovendien heeft een arbeidsongeval bij een jongere vaker permanent letsel tot gevolg. Zie: Factsheet 'OSH in the school curriculum. Member state activities. A summary', 22 september 2009: [Factsheet 82 - OSH in the school curriculum — Member State activities. A Summary | Safety and health at work EU-OSHA](#); Leren voor veiligheid: 'Ernstige arbeidsongevallen onder jongeren': [Jongeren | Veilig Werken](#); Leren voor veiligheid: 'Jongeren – Aanvullende informatiekaart': [Jongeren - Aanvullende informatiekaart | Veilig Werken](#); Nederlandse Arbeidsinspectie: Monitor Arbeidsongevallen 2022: [Monitor arbeidsongevallen 2022](#).

⁴ RIVM: Gezond en veilig werken op het mbo. Resultaten van de stimuleringsregeling. Link: [Resultaten van de stimuleringsregeling](#).

	Aantal scholen dat belangstelling had	Aantal toegekende subsidies
Pilot (Schooljaar 2022-2023)	16	16
Ronde 1 (Schooljaar 2023-2024)	87	45
Ronde 2 (Schooljaar 2024-2025)	120	46
Totaal	223	107

Tabel 1: Aantal belangstellende mbo's en aantal toegekende subsidies in de stimuleringsregeling 'Gezond en veilig werken in het mbo'

De mbo-opleidingen konden via de stimuleringsregeling budget (maximaal € 5000) aanvragen voor advies en scholingsactiviteiten. Advies van een arbokerndeskundige⁵ was een verplicht onderdeel van de subsidie. Op deze wijze kregen opleidingen advies op maat over en ondersteuning bij het versterken van het thema gezond en veilig werken in het curriculum. Daarnaast konden opleidingen de subsidie gebruiken voor de inzet van een Gezonde School-coördinator en voor scholingsactiviteiten, zoals het ontwikkelen van lesmateriaal, het aanbieden van gastcolleges of het versterken van het keuzedeel.

Resultaten van de stimuleringsregeling

Ontwikkeld lesmateriaal

Veel mbo-opleidingen hebben de subsidie ingezet om lesmateriaal te ontwikkelen of te actualiseren. Vaak gebeurde dit samen met de arbokerndeskundige, die advies gaf over de arbeidsrisico's en de inhoud van lessen en/of opdrachten, afgestemd op de doelgroep. In plaats van theorielessen is veelal gekozen voor praktische opdrachten. Zo hebben studenten die een opleiding tot personeelsadviseur volgden zelf posters gemaakt om de P&O-afdeling van hun eigen school te informeren over onderwerpen als omgaan met ongewenst gedrag bij een stage, het belang van bewegen, de gevaren van beeldschermwerk en de rechten en plichten van zwangere studenten. Op een andere school heeft de arbokerndeskundige in samenwerking met een videograaf informatieve video's over (on)veilig en (on)gezond werken opgenomen bij een aantal leerbedrijven. Studenten hebben zo vóór de beroepspraktijkvorming kennis over gezond en veilig werken en zien concreet waar ze op moeten letten.

Vanwege het praktijkgerichte karakter van mbo-opleidingen en de behoefte aan interactiviteit zijn er ook diverse spellen ontwikkeld. Zo is er een spel over geluid en gehoorschade voor muzikanten in opleiding en is het thema biologische agentia door een interactieve methode geïntroduceerd aan studenten van een hoveniersopleiding. Ook is er een spel ontwikkeld waarmee jongeren met elkaar in gesprek kunnen gaan over mentale gezondheid op de stage of op het werk.⁶ Ten slotte heeft een aantal mbo-opleidingen het curriculum aangevuld door workshops en gastlessen te geven, bijvoorbeeld over slaap en nachtdiensten. Bijna een vijfde van de scholen heeft het keuzedeel VBFVGW verder ontwikkeld.⁷

Samenwerking tussen docenten en opleidingen

Het ontwikkelen van lesmateriaal over gezond en veilig werken in samenwerking met een arbokerndeskundige was voor een deel van de docenten nieuw. Gezonde School heeft daarom in mei 2023 een inspiratiebijeenkomst georganiseerd voor docenten en arbokerndeskundigen die deelnamen aan de pilot. Docenten deelden hier ervaringen, goede voorbeelden en lesmateriaal met elkaar. Ook was er een student van de opleiding tot luchtvaartdienstverlener die vertelde welke praktijkonderdelen aan de opleiding waren toegevoegd en waarom zij nu beter voorbereid was op het werk als stewardess.

⁵ In de Arbowet worden vier kerndeskundigen, ook wel arbokerndeskundigen, genoemd: bedrijfsarts, arbeids- en organisatiedeskundige, arbeidshygiënist en hogere veiligheidskundige. Deze vier kerndeskundigen zijn gecertificeerde experts die werkgevers advies geven over goede arbeidsomstandigheden. In het vervolg van de tekst zal consequent 'arbokerndeskundige' gebruikt worden.

⁶ Nationale Jeugdraad: Hoe deel ik. Link: [Hoe Deel Ik | NJR](#).

⁷ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu: Gezond en veilig werken op het mbo. Resultaten van de stimuleringsregeling. Link: [Resultaten van de stimuleringsregeling](#).

Op eigen initiatief heeft een aantal mbo-opleidingen onder leiding van de practor Vitaliteit en de practor Gezondheid, sport en bewegen de samenwerking opgezocht. Docenten en arbokerndeskundigen hebben samen een twintigtal lessen ontwikkeld, gedoceerd en geëvalueerd, die deel van het curriculum zullen gaan uitmaken.

Lesmodules Gezonde School

Docenten gaven tijdens samenkomsten aan behoefte te hebben aan een blijvende mogelijkheid tot scholing. Gezonde School heeft daarop in het afgelopen jaar dertien lesmodules ontwikkeld. De lesmodules zijn in de vorm van een e-learning en zijn los van elkaar te gebruiken door docenten voor hun lessen rondom de beroepspraktijkvorming. Docenten kunnen zelf bepalen welke lessen relevant zijn en het lesmateriaal met praktische opdrachten naar behoefte aanpassen. De modules met bijbehorend materiaal zijn gratis beschikbaar via de Kennisbank op Jouw Gezonde School.⁸

Wegwijzer veilig en gezond werken

Naast de samenwerking en de lesmodules voor docenten is er een website ontwikkeld om informatie en lesmateriaal over gezond en veilig werken blijvend toegankelijk te maken. Op de website 'Wegwijzer veilig en gezond werken' kunnen studenten, docenten en andere geïnteresseerden informatie en tips vinden over arbeidsrisico's.⁹ Informatie over arbeidsrisico's specifiek voor jong werkenden is sinds kort ook te vinden op het Arboportaal.¹⁰

Evaluatie

De stimuleringsregeling is in de loop van de drie schooljaren verschillende keren geëvalueerd. Tijdens de pilot waren er twee evaluaties; de bevindingen zijn gebruikt om de opzet en de uitvoering van de regeling te verbeteren.

Uit de eindevaluatie van het RIVM (zie bijlage) blijkt dat 68% van de deelnemende scholen aangeeft dat zij nu structureel aandacht besteden aan gezond en veilig werken. Ook maakt 86% van de deelnemende mbo-locaties hun studenten bewust van het belang van vitaal werknemerschap. Bovendien heeft bijna de helft van de scholen het belang van gezond en veilig werken besproken met de leerbedrijven en daar afspraken over gemaakt. Van de scholen geeft 38% aan dat de samenwerking met de leerbedrijven is verbeterd door de deelname aan de stimuleringsregeling. Bij veel scholen is het thema gezond en veilig werken beter in de beroepspraktijkvorming geïntegreerd.¹¹

Zoals uit de evaluatie blijkt, geven arbodeskundigen aan dat met de stimuleringsregeling een goed begin is gemaakt en er sprake is van meer bewustwording bij Gezonde School-coördinatoren, docenten en management. Zij vinden het nog te vroeg om te spreken over structurele inbedding, omdat dit onderwerp om blijvende aandacht vraagt.

Door de stimuleringsregeling zijn er verbeteringen bereikt. Het is positief dat meer mbo-locaties nu structurele aandacht besteden aan gezond en veilig werken in het curriculum en dat er lesmateriaal en lesmodules zijn (door)ontwikkeld. Informatie voor docenten, studenten en andere geïnteresseerden over het thema is en blijft te vinden op de Wegwijzer en het Arboportaal.

⁸ Jouw Gezonde School: [Gezonde School](#).

⁹ Wegwijzer Veilig en gezond werken: [Wegwijzer voor veilig en gezond werken - Wegwijzerveiliggezondwerken.nl](#).

¹⁰ Arboportaal: Jong werkenden: [Jong werkenden | Arboportaal](#).

¹¹ RIVM: Gezond en veilig werken op het mbo. Resultaten van de stimuleringsregeling. Link: [Resultaten van de stimuleringsregeling](#).